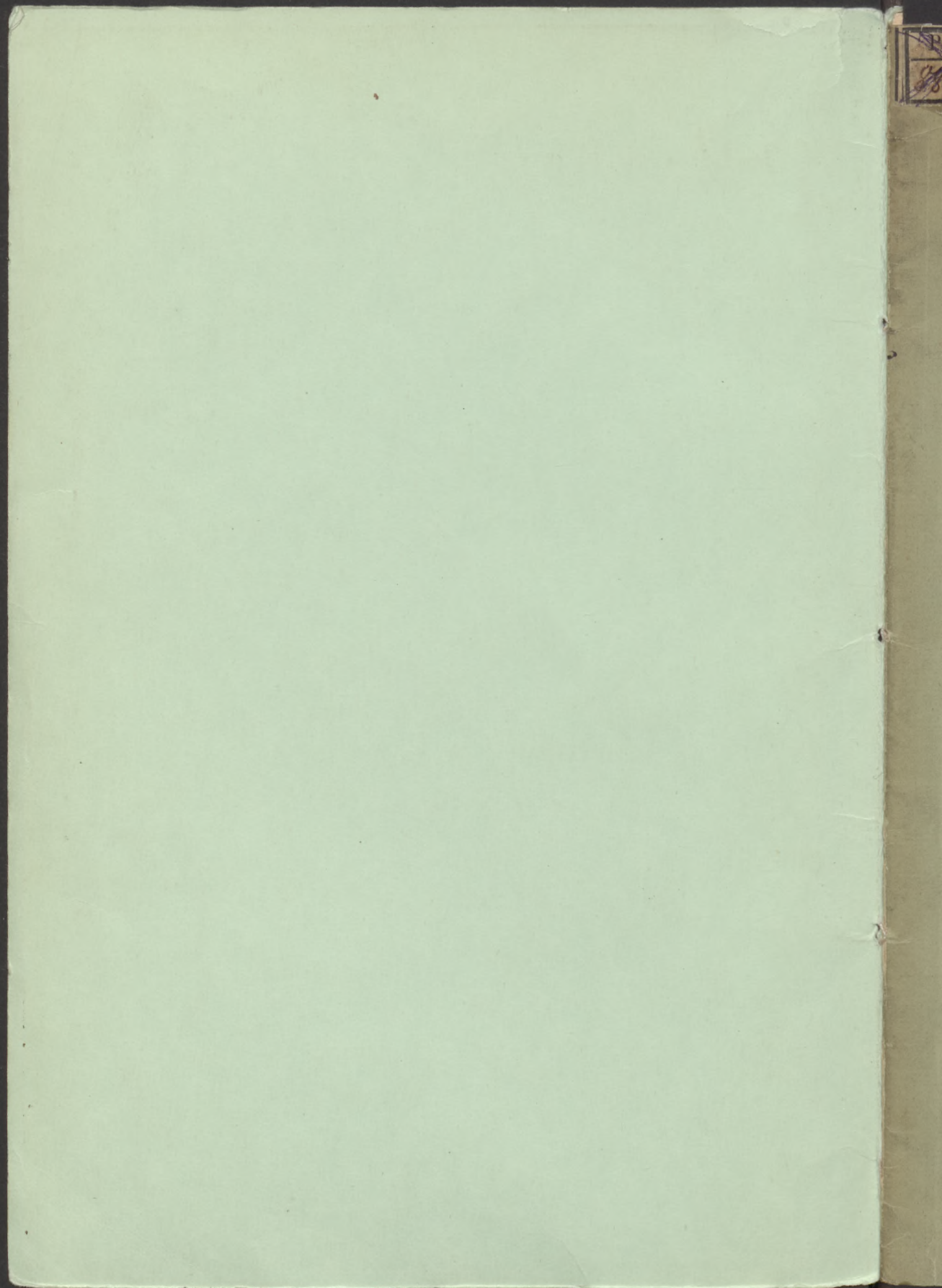


604.885





604.885

NÉZETEK
A
NŐI ÜGY ÉRDEKÉBEN.

IRTA

VERES — BENICZKY HERMIN.

PEST.

A SZERZŐ TULAJDONA.

1868

5,357.

Det. Zeit.

NÉZETEK A NŐI ÜGY ÉRDEKÉBEN.



NÉZETEK
A
NŐI ÜGY ÉRDEKÉBEN.

IRTA

VERES — BENICZKY HERMIN.

PEST.

A SZERZŐ TULAJDONA.

1838.

„Wenn ihr, von Wahn und Irrthum frei,
Der verurtheile Sklaverei, —
Den für das Licht erschaff'nen Geist
Mit Wiszbegier und Muth entreiszt.
So sei's des Rhumes wegen nicht,
Nicht, um nur von Gesetz und Pflicht
Euch los zureissen, nein, allein
Vollkommner durch das Licht zu sein.“

„A nevelést úgy kell intézni, hogy az a leg-
roszabb esetekben is biztos támaszt nyújtson a
nőnek ; az értelemnek azon kifejtett erejével kell
őt megajándékozni, mely minden vihar közt bizto-
san mutassa az irányt.“



604885



A természet rendjében tapasztaljuk, hogy midőn a tavasz jótékony fuvalmai a tél zord békóit feloldották, mennyire új életre ébred minden közöttünk, és a számtalan paránymagvakban megdermedve szunnyadott élet ellenállhatlanul kifejlik, a végzettől számára kimért pályát megfutandó.

Valamint a természet keblében rejlő magvak csirázására, tenyésztésére a nap melegének üdítő hatása, úgy az elmeszülemények és a haladási eszmék kifejtésére, valóítására a szabadságnak fénysugárai szükségesek. Nemzetünk fejlődése tekintetében, végtelen hosszú tél súlya alatt dermettségre kényszerült minden élet, a kényuralom bilincsei között az emberi eszmék nem birtak csirázni és üde tenyészetnek indulni.

Alig hogy feltűntek hazánk politikai egén a tavasz első napsugárai, s a polgári szabadság alig hogy törvények védpajza alá helyeztetett: egész áradattal megindult a közjóra célzó számtalan eszme felélesztése, rohannak az emberek egyesületi uton veteményezni, hogy hazánk ezekből egykor gazdag aratást nyerhessen!

A haladás eszméje az emberiség öszves érdekeit magához öleli. A létező rossz javítása elodázhatlan, s ennek átérezése készít, hogy a létező nőállapotról, annak hiányai s lehető javítása felől észrevételeimet megtegyem.

Ha az ember valami eszmét érett megfontolás után jónak, életrevalónak ítél, mintegy végzetszerűleg ragadtatik valóításának elősegítéséhez. Mióta az életet ismerni tanultam, fájdalommal nehezült lelkemre a nők szellemi fejlesztésének elhanyagolt állapota.

Fogalmazásom összeállításának rendjére és irányára nézve, magam is az általánosan hiányos nőnevelés korlátai között növekedvén, elnézésért esedezem, nem támaszkodva tehetségem gyöngeségében egyébire, mint az ügynek fontosságára.

Hazai viszonyaink új alakulása mellett, ezen kérdésnek a haladás igényeivel összhangzó megoldására az időt elérkezettnek

hiszem, azért kívántam rá nőtársaim és a közönség figyelmét fölkelteni, azon hitben lévén, hogy az eszme feletti beható gondolkozás és hasznossága iránti meggyőződés legsikeresebben fogják azt kívánt eredményhez vezethetni.

Mindenekelőtt tisztázzuk a fogalmakat, és ismerjük meg az alapot, melyre helyezkedünk, hogy nemünknek a természet által közelebbről kijelölt irányát szem előtt nem tévesztve, akár magasabb emberi rendeltetésünknek, akár polgári kötelességünk kívánalmainak jobban megfelelhessünk.

Az emberiség rendeltetése és végcélja a tökéletesedés és jólét. — A tökéletesedés a kedély és józan értelem harmonikus fejlesztéséből áll.

A jólét! — mily rövid, mily könnyen érthető szó, s jelentése mégis vajmi nehezen megszerezhető, pedig bensőleg érezzük, és összes működéseinkből tapasztaljuk, hogy valamennyien elérésére törekszünk.

A jólétet, belső és külső jólétre osztályozom. Az első képezi, a hit szövétneke megvilágosításával, az adott helyzetben való megnyugvás; a külső: az emberi tehetségnek sikeres értékesítéséből áll. Hogy az első nagy mértékben emeltyűje a külső jólétnek, lélektanilag igaz; mert kedvezőtlen körülmények és ki nem számítható sorscsapások esetében, ez óvja az embert a kétségbeeséstől, és megtartja a lelki és testi tehetségeket törhetlen állapotban, a külső jólét érdekében való munkálkodásra.

A tökéletesedés és a jólét feltételei, a kedély nemes kifejtése mellett, a tanulmány és munka! Tanulmány és munkálódás képezi művészetben a művészt, tudományban a tudóst, kézművességnél a mestert. Csak szorgalmas és odaadó munkálódással lehet a foglalkozás bármely szakában tökéletességhez jutni.

Ha a természettől öröklött önfenntartás ösztöne nem késztené is az embert munkára, mióta az emberiség az ész ama postulatumát felismerte, hogy az elébe tűzött örök feladat a haladás: ellenállhatlanul vonatik ez irányban, úgy szellemi, mint anyagi téren. Ki a tudomány és ismeretek becsét és közjólétre befolyását felfogta, bármennyit szerzett e kincsekből, azokkal nem csak nem elégszik meg, sőt vágya mind tovább ragadja; másrésről, mióta az emberiség, a szorosan önfenntartásra szük-

séges anyagi vagyonon felül, a rendelkezésére álló értékek befolyását, úgy egyesek, mint egész nemzetek ereje, hatalma, szellemi kifejtése és sokoldalú közjólét előmozdítása tekintetében felismerte, ellenállhatlanul megtelepült az ember hajlamában az anyagi vagyonszerzésre való törekvés is.

És mivel ez a kettős törekvés az emberiség második természetévé vált, és e vágnak kielégítése magával az emberiség végeczéljával, t. i. annak jólétével azonos, semmit az általános jólét érdekében üdvösebbet tennünk nem lehet, mint munkálódni oly intézkedések létesítésén, melyek az emberiségnek e törekvések értékesítését lehetővé teszik, és az útjában álló akadályokat elhárítják.

Nincs nekem szükségem, hogy nőtársaimat ékes és az érzelem lángját fölgerjesztő szavakkal munkára és tanulmányra buzdítsam, mert hiszen ezt nyomban követi a jutalom. Ki munkálva, akár anyagi, akár szellemi tulajdont szerzett, csak az lehet ura saját sorsának; ez biztosít szellemi tekintetben a gyermekeket illető járszalagtól, anyagi tekintetben a nyomortól, ez az alapja az ember egyéni függetlenségének és szabadságának, mely az embert s így a nőt is megilleti. E szabály alól nőtársaim az a része sem képez kivételt, melynek a szerencse és véletlen születés nagy vagyont juttatott, mivel ezek is csak szellemileg munkálva szerezhetik meg a képességet, melylyel kincseiket saját és a társadalom érdekében, tulajdon belátásuk szerint hasznosíthatják. A tudatlan, legyen az gazdag vagy szegény, öröktörvények szerint alárendeltetésre van kárhoztatva.

Az emberiség művelődésének első korszakában is voltak már egyesek, kik az ismeretek és kifejlődött értelemnek megszeható hatalmát felismerték, s így azok, kik a tudás forrásához közeledhettek, művelődtek is, s vált közülök gyakran kitűnő bölcsek és tudósok, de hiányzottak a művelődés terjedésének ama hatalmas eszközei, melyekkel a jeienkor rendelkezik: a sajtó és gyors közlekedési mód, s így a közművelődés csak igen lassan haladhatott. Újabb időben azonban, ez eszközök segélyével, hatalmas hódításokat tett, s a korszellem kifejtette a véleményyt, hogy a tudomány közkincs, melyhez minél többeknek hozzáférhetése kívánatos, mert minél többen birtokolják, annál inkább növekszik intensív világossága.

A jelen század nem azon nemzetnek biztosítja a fölényt, hatalmat és erőt, melynél egyes nagy kapacitások tündökölnék ugyan, de a nagy tömeg tudatlan, hanem annak, melynek zöme értelmes és tudományosan mivelt; s e célra milliókat áldoznak — s méltán — a nemzetek.

Léteznek ugyan hazánkban is jeles tudományos és ipar-tanodák, mint a fentírt célra szükséges intézetek; sajnosan tapasztaljuk azonban, hogy a nő, a társadalom fele része, annak mostoha gyermekeként mind e jótéteményekben nem részesítetik, és a nevelésre fordított milliókból a nőgyermek számára egy köztanoda sincs alapítva. Kimondhatlanul káros hazánkban az az indolentia, melylyel a társadalom és törvényhozás a nők értelmi képezését teljesen elhanyagolák.

Nőgyermekünk szokásos oktatása a tudományok elemein túli nem terjeszkedik. Leginkább szorítkozik pedig külföldi nyelvek, zene, táncz és társadalmi külső szabályok betanulására. S az oktatás a gyermekkorral megszűnván, szabályszerűleg megszünt a tanulás további folytatása is. A serdülő leányt magasabb ismeretek további szerzésére senki sem serkenti. Hiszen mi is szolgálna neki a tanulás folytatására ösztönül, midőn a sötét századoknak előítéletes ama véleménye sokaknál mai napig is él: hogy a nőnek alapos szellemi képzettsége szükségtelen. A helyzet ily állapotában sokan a pipere hiábavalóságára fecsérlik szellemi tevékenységüket, s nem a belérték, de a külsőségek és fényűzés diadalára fordítják törekvésüket.*)

Megtörténik, hogy a félszegül megindított s csakhamar félbeszakított tudományos oktatás a nőben a szellemi táplálék utáni vágyat felkelti, de a nélkül, hogy biztos irányát megszabná; ennek aztán a gyakorlati életben sokszor tapasztaljuk ama káros következtetését, hogy az ifjú leány, a helyett hogy az értelmet gazdagító művek, vagy a kor kérdéseit megvitató időszak irodalom olvasásával foglalkoznék, leginkább (és vajmi gyakran minden választék nélkül) regények felé fordul, értelme pedig alapos tudományos kiképzés által megérelve nem lévén, e regényekből gyakran méz helyett mérget szí, s a gyakorlati élet teréről az ábrándok honába vándorol. A mely nőnek, ily

*) Ezzel csak az általános állapotot rajzolom. A kivételeknek tisztelet.

helyzetében a dolognak, családi viszonyt fűzhetni a sors nem engedett, kora haladtával, miután ábrándjainak ködszövege leszakadozott, a rideg való mellett a társadalom előítéletei vele az elhagyottság keserveit kétszeresen éreztetik, és ki e felett vagyontalanul és árván maradt, önfenntartási kereset nélkül valóban igen szomorú sorsra van kárhoztatva.

A hiányos növevelés természetes következése, hogy a nő tudatlanságából származó sok előítéletnek és hivatása betöltése körül bizonytalan tapogatódzásoknak esik martalékaúl, s csak ritka esetben van képesítve az élet sokoldalú feladatának megoldására, mely rá, mint feleségre, gyermekei legvalódibb nevelőjére, háztartásának vezetőjére, és gyakran mint apátlan gyermekek egyedüli fenntartójára hárul. Ismeretek minden foglalkozásra jobban képesítenek. Ezek azon fénysugarak, melyek előtt az előítéletek eloszlanak; a művelt értelem a szellemi látkört szélesbíti, s a képzelt becsű külsőségeket valódi silányságukban tünteti elő.

Ismeretek szerzése azonban időt igényel. Ne vonjuk el serdülő leányainkat tanulmányaiktól oly korán, épen azon korban, midőn értelmük tulajdonképen csak ébredni kezd, s midőn tanulmányukat legnagyobb haladás követné; de tekintsük őket legkevesebb 18 éves korukig tanulóknak, s csak akkor lépjék át a nagy társadalom küszöbét, midőn érettebb megfontolással bírnak, kedély és értelem tekintetében kellően kimivelve, egy család értelmes központjává válni, és annak boldogságán sikeresen munkálni képesítve vannak; míg jelenben vajmi gyakran lép egy alig tizenhat éves leány komoly kötelességeket követelő frigyre, melyeknek hű teljesítése érettebb és megállapodottabb értelmi hiány nélkül lehetetlen. A tudatlanságból származó minden ily hiba vagy mulasztás terhe épen azokra súlyosodik, kik szívéhez közelebb állanak.

Nem hagyhatom szó nélkül azon vakmerő következtetést, mely állítja: hogy mivel a nő semmi tudományt, semmi művészetet előre nem vitt, értelmileg a férfival egyenlő fokra nem bír emelkedni. Ez oda mutatna, hogy a természettől kevesebb lelki adományban részesült, mint a férfi. Ez állítás által fájdalmasan sebzett kebellem, gondolatimmal egész tárgyilagosan kutattam, vajjon a nők hátramaradását valóban a tehetséghiány vagy

más körülmények befolyása okozza-e? Észleleteim eredménye megnyugtató volt, mert meggyőződést szereztem, hogy annak oka nem tehetséghiány, hanem azon körülményekben keresendő, melyek a gyakorlati életben a hivatás irányát, foglalkozások módjait s magát a tanulás feladatát is úgy alakították, hogy azok egyedül a férfiak szellemi tehetségeik fejlesztésének kedveznek, és a nőket e tekintetben minden figyelmen kívül hagyják.

A férfi 20, sőt 24 éves koráig folytatja tanulmányait; jó tanodák, egyetemek léteznek számára, hol mindenik azon irányban képezheti magát, hová vágya vonza; sőt ha a külföldi egyetemek valamelyikében világhírű tanári tehetség merül fel, annak meghallgatásával is kielégítheti tudományvágyát. Ily módon felvilágosul az értelem, és megfoghatlanoknak látszó dolgok könnyen érthetőkké válnak.

Igaz, hogy a tudomány megszerzése sok fáradságot, kitartást és átvirrasztott éjeket vesz igénybe, mely áldozatok meghozása különösen az ifjúkorban nem szokott izleni; azonban ott áll előtte a jövő, mely állással, hirrel és dicsőséggel kecsegteti, mint szorgalmának jutalmaival.

A férfi szellemi fejlesztésére továbbá még foglalkozásai is közreműködnek, a tekintély és befolyás utáni vágy, öffenntartásra választott pályák, úgy mint a papi, tanári, ügyvédi, orvosi, a képviselői, megyei vagy városi tisztviselő-, diplomáciai kar, egész a miniszteri állásig, mind oly foglalkozások, melyek szellemi munkálódást igényelnek. Így a tehetségek, folyton mivelve, megerősödnek független munkálkodásra, s végre szellemi művek alkotására.

Nőgyermeknek számára elemi tanodák léteznek csupán.

A nő, a létező társadalmi állapotok mellett, értelmi tehetségeinek képezésére, melyekkel jólétének alapját teremthetné, nem csak nem ösztönöztetik, sőt minden e célra vezető intézetek és módok hiányában akadályoztatik; s egyetlennek tekintett hivatása a családi élet, hol a háztartás vezetése, mi sok aprólékos gondoskodást követel, a gyermekeknek hű ápolása és nevelése, idejét önmivelődésétől elvonja, s mindezen aprólékos, de nagy horderejű, s egész önfeláldozását magába foglaló hangyaszerű működésének legfőbb jutalma — egy szerény családi körben nyilatkozó elismerés.

Ne feledjék a fentérintett tétel hirdetői, hogy semmi művészet, semmi társadalmat átható nagy elvek, mint Minerva a Jupiter fejéből, készen, fegyveresen elő nem lépnek, csak lassan fejlődnek azok. Ki sokat tanul, sokat gondolkodik, észlel, hasonlatokat, kísérleteket tesz: fejleszti tudományosságát és eredményhez vezet művészi tehetségeit; de a ki naphosszat ekével kezében miveli az anyaföldet, vagy egyéb anyagi, habár igen szükséges dolgokkal tölti idejét, s önmivelődésének csak kevés percet szánhat, sem a művészetet, sem a tudományt lényegesen előre soha sem fogja vinni, ha mindjárt ezen egyén férfiú is, és nem nő. Azon állítást tehát, hogy a nő szellemi tehetségei oly magas fokra, mint a férfiéi, nem fejleszthetők, hogy azok egyenlő művelődési eszközök felhasználása, egyenlő buzdítás és elérhető jutalom mellett sem volnának egyenlő fokra fejleszthetők, mint egyáltalában be nem bizonyíthatót, vissza kell utasítanunk.

Vajjon ha a nő tehetségei képzésének útjában eddig létezett akadályok elháríttatnak, ha azok kifejtésére a gyakorlati élet jutalmazó jövővel kecsegtet, ha azon előítéletek, melyek a nő értelmi világának megnyitására károsan folynak be, elenyésznek: vajjon fognak-e akkor nagy férfiakhoz hasonló kittingőségek a nők soraiból előállni, nem akarom fejtegetni. Feladatom nem az, hogy ennek kimutatásával foglalkozzam. Felszólalásom kitűzött célja: nőtársaimat figyelmeztetni azon igazságra, hogy kötelessége minden embernek, és így nőnek is, értelmét fejleszteni, és a függetlenség, önállás azon fokára törekedni, miszerint fentartását saját munkásságával eszközölje, hogy e tekintetben senkinek terhére ne essék.

Fájdalom, hogy a társadalom és állam a nő előtt minden utat és módot zárva tart, hogy tehetségei segítségével ezen önállást s ezáltal biztos jólétét megszerezhesse; az ipar teréről a cézrendszer által le van szorítva, és a többi, akár szellemi, akár anyagi keresetpályák kizárólag a férfiak attributumainak tartatnak.

A nő egyedüli rendeltetéseként a férjhez-menetel tekintetik. E cél felé irányult az általános verseny. Azonban az emberiség rendeltetése a tökéletesedés, és végcélja a jólét. A házasság tehát nem cél, hanem a jólétre törekvésnek egyik eszköze csupán.

A házasságok vagy kölcsönösen előidézett rokonszenven, vagy gyakran a szívek észszerűleg épen nem indokolható hajlandóságán, vagy a kedvezőknek mutatózó külviszonyokon, vagyis legtöbb esetben a látszat alapján keletkeznek. — Az ábrándozásra hajlandó ifjú érzelmek a látszatot kölcsönös hajlandóságuk homályán keresztül nézve teljes valónak szokták tekinteni.

Azonban a tapasztalás, az élet eme legnagyobb mestere, azt mutatja, hogy az emberek bizonyos célra való társulása csak akkor állandó és biztos, ha annak nem látszat, de valóság az alapja, s ha abban az egyének érdekeik találkozásával a kitűzött cél felé valósággal közreműködnek.

A mely házasságban a látszatnak a valóság meg nem felel, egyszersmind a személyek belértékkel nem birnak, hiányzik ott az állandó jólét és családi boldogság minden alapja, és a bekövetkező kiábrándulással megmutatja magát a szerencsétlenség egész meztelenségében.

A családi élet és a házasság boldogságának mindenik fél egyenlő tényezője; az egyik félnek bármi jeles tulajdonai a másinak belértéktelensége mellett nem képesek azt előidézni.

A házasságban is a munka, a családi mindennemű érdekek előmozdításán való ernyedetlen működés teremti meg azon talapzatot, melyen a családi boldogság épülete legszilárdabban emelkedik. Értelmes munkásság anyagi jólétet, kölcsönös tiszteletet és becsülést hoz létre. A nőnek családi tekintetből is félre nem ismerhető érdeke: értelmét és ismereteit sokoldalúlag fejleszteni és lehetőleg kiképezni, hogy az élet mezején rá váró munkálásra képes lehessen, s munkája által a családi életben annak érdekét, jólétét sikeresen gyarapítani s boldogságát biztosítani és a hazának jövőjéért azon fokig, míg azt családi körben lehetséges, hazafiúi lelkesedés beoltása mellett, értelmi fejlesztéssel nemzeti célokra előkészíteni bírja.

Mindezen apró részletek együtt véve valóban annyi munkakört nyújtanak, hogy a családba helyezett nő, ki a végzet által e tisztre van hivatva, ezzel kötelességének teljesen megfelel, nem vágyhatik bármi más szereplésre, mert így is el lehet róla méltán mondani, hogy kötelességét nem csak mint egyén, de mint a köztársadalom tagja is tökéletesen betöltötte.

Bizonyára nem jut eszembe a családba helyezett nőt, azon dicső szerepből, melyet e téren betölteni hivatva van, ki-ragadni, annyival kevésbé, mert e sajátságos kisebb társas kör az egyéni boldogság legbiztosabb révpertjének méltán tartatik, s mert e körök összege képezi az egyetemes és államboldogság praeparandiáját.

Azonban látjuk, hogy nem minden nő megy férjhez, és soknak a legjobb kilátású családélete is a férj korai halálával megszakíttatik, s igen nagy azon nők száma, kik vagyonihiány esetében utalva vannak saját és gyakran árva gyermekeik fen-tartásáról is tulajdon munkájuk által gondoskodni.

Itt mutatkozik a keresethiány szomorú következése. Hi-szen nincs olyan országos pénzalap, melynek segélyezése által ezeknek megélhetése biztosítva volna. Az országos segély nem is volna czélszerű, mert először az államra nagy terhet róna, és másodszor hasonlíthatlanul üdvösebb, az önérzetre sokkal eme-lőbb annak tudata, hogy önerejükben tarthatják fel magokat. De ennek lehetőségét a törvényhozásnak kell elősegítenie az ál-tal, hogy a női természettel megegyező keresetpályákra, kellő képesség mellett, a versenyt a hajadon és özvegy nő előtt is nyissa meg.

Jelen korunk kívánalmaival meg nem egyeztethető az az állapot, hogy a nő összedugott kezekkel tétlenül várja az időt, midőn valamely férfi őt családtársul választva, eltartásának gondjait elvállalja. Valóban igen csekély belbecse van az em-bernek, ha létezésének foltétele kizárólag mások gondosko-dásától válik függővé.

A varrás, mint korunkig a nők majdnem egyetlen fentar-tási módja, a gépek keletkezése óta megszűnt jutalmazó lenni. A kézzel való varrás szüksége megfogyott, s így az ki nem tölt-heti többé a nők munkakörét.

Nem helyes tovább túrni oly állapotot, mely az emberi társaság felerészét, az egész nőnemet, csak a véletlen szerencse bábjátékának tekinti, és azon szomorú helyzetet idézi elő, hogy a nő, értelmi korlátoltságában és munka tehetségeinek elhanya-goltságában, vagy egyesek kegyelméből eltartását várni, vagy gyakran a társadalom botrányára létezni kényszerüljön; de ma-ga a közérdek sem engedi fentartatni azon, a közjólétre nézve

káros állapotot, hogy a nő csak alig járulhatván saját közreműködésével a nemzeti erők emelésére, jövőben is csak tétlenségre legyen utalva.

A munka biztosítja úgy egyeseknek, mint államoknak a jólétet és gazdagságot, a művelődés vezet tökéletesedéshez, s mindkettő együtt véve a valódi nagysághoz. Ezeknek igazsága bővebb bizonyításra nem szorúl, mert minden bizonyításnál hangsúlyosabban szól a tapasztalás, s a világtörténelem, mivel számtalanul megdönthetlen, hogy egyesek jóléte képezi az egyetemes jólétet, s minél nagyobb valamely államban a jólétet élvező egyesek száma, annál nagyobb az összállam jóléte, és megfordítva, és hogy az összjólét összegében a nők is mint egyesek számokat képeznek, és a közjólét összegét nagyobbá teszik, mutatják a nemzetek példái. Fordítsuk futó pillantásunkat a föld kerekiségére, és keleti szomszédunkon kezdve egész Ázsián és Afrikán végig pillantva, hol a nő minden emberi becsétől megfosztva, munkátlanul dőzsöl, mennyire hátra maradt ott a közjólét is, s ha figyelembe vesszük Európa többi népeinek és az amerikai új óriás sorsát, hol a nő több emberi figyelemben részesül: látni fogjuk, hogy ezen utóbbi népek lajstromában is a közjólét fokozatát a szerint lehet osztályozni, a mint egyik vagy másik nemzet előbb vagy utóbb vette igénybe a közgyarapodás előmozdítására fennálló minden tényezőt, ezek között a nőt is.

A helyes munkacselekvés feltétele a munkaképesség, s ennek megszerzése tehát a fő és legelső tekintetbe veendő.

A munka eredménye korunkban, ha az anyagi munkát vesszük is, a számtalan mechanikai felfedezések és gépek alkalmazása mellett nem annyira a testi erőtől, mint inkább az értelemtől függ. Oda jutottunk tehát, hogy az anyagi munka mellett is, a testi erő felett az értelem vívta ki a fölényt; az értelem fejlesztése és közhasznú tudományok megszerzése tehát azon mellőzhetlen kellék, mely lehetségessé teszi, hogy a nő egyéni munkálkodásával szintén a nemzeti jólét tényezőjévé válhassék.

A nő munkakörét, melylyel magát úgy hasznosítsa, hogy munkája a társadalomra is áldást árasztó legyen, szorosan körvonalozni alig lehet; a gyakorlat s az élet fogná azt, hazánk viszonyaira alkalmazva, legezélszerűbben meghatározni. Az idő

haladó szelleme korunkban még létező sok oly előítéletet megfog szüntetni, melyek jelenben a nőket egy vagy más hivatáságakbani képezésnek vállalkozásában akadályozzák. Az ugyan kétségtelen, hogy vannak hivatáságak oly körbe esők, mely a nő neméhez nem illeszthető; azonban számtalan foglalkozási módok, minő a tanítás, sok nemű ipar és kereskedelem, magán pénzügyi vállalat, posta, távirászat, gyógyszerészet, gyermek- s nő-orvoslás sat. alig ha azok keretébe nem tartoznak, hol a nő nem jó nemének természetsabta hivatásával ellenkezésbe, és biztos önfenntartás mellett a közre hasznos szolgálatot tehet. Az idő és a társadalom szükségéi legezélszerűbben fogják a női foglalkozás hasznosítását életbe léptetni, és bizonyára el fog jöni az állapot, midőn bizonyos — a női természettel megegyező — nem csak magánfoglalkozások, de számos közkereset-módok elnyerésére is csupán a képesség fog versenyre szállni, és az állam be fogja látni ama primitív hagyományok fonákságát, melyek egyedül a testi erő fensőbbiségét tekintve, a két nem között minden észszerű indok nélkül ott is különbségeket állítottak, hol azok valóban nem léteznek, s a nőt általában önállásra alkalmatlannak s minden független magán- és közfoglalkozásra képtelennek tartják.

Ne higyük azonban, hogy az ügy igazsága magában elegendő arra, hogy az valósággal átmenjen az életbe. A tiszta morál és erény fogalmai, s az emberi egyenlőség elvei a megváltó által felállítatva, igazaknak ismertettek el, s mégis az erkölestelenségnek korunkban is elég bő nyomait találjuk, s az emberiség mai napig sem bontakozott ki még teljesen az egyiptomi régi kasztok maradványaiból. A nőnek a munka és művelődés szabadságához való joga hasonló, örök időktől létező s örök időre kiható igazság, és mégis mily távol állunk attól, hogy ez igazság a gyakorlati életben valóság legyen. A férfiak szabadságai a czéhrendszerben, a kereskedelmi egyesületekben, minden szakállomások elsajátításában, minden tanintézetnek kizárólag férfiak képezésére való berendezésében, nem-e kézzel fogható akadályait látjuk a női munka és művelődés szabadságának?

A nők jelen állapotának jobbra fordultára célzó első lépést megtenni a nők kötelessége. Ezen kötelesség-érzet kifejezése: a „Nő-képző egyesület“, mely célul tűzte „a női értelem

fejlesztését nagyobb mérvben eszközölni, s oda hatni, hogy mind a szellemi, mind pedig az anyagi munkásság sikeréhez, s az önfentartási pályákra megkívántató magasabb ismeretek megszerzésére a nőknek alkalom nyujtassék,“ a mennyiben pedig ezeknek kivitele az egylet hatáskörén kívül feküdnek, módot nyujtand méltányos kívánatainkat az országgyűlés elé terjeszteni.

A nagy számú, főleg városok falai között élő, az emberiség és hazára nézve nagy részben parlagon heverő, s gyakran nyomorban tengődő női tehetségeket jóléthez, művelődéshez segíteni, és hazai közczélok előmozdítására megnyerni — a jelszó, mely a haladni óhajtó magyar nők zászlóján olvasható legyen. E zászló körül csoportosúljunk mindannyian, kik az emberiség nagy czéljai és hazánk lehető felvirágzása iránt lelkesülni birunk. Egyes elszigetelt törekvések hamar elroskadnak és nyom nélkül tűnnek el a nagy társadalomban. Egyesületi út, minél többeknek közös célra társulása képes egyedül nagy eredmények felmutatására. Tág a mező, egyes szem annak határáig végig pillantani sem képes, s megművelését csak számos hű munkás eszközölheti.

Kétségtelen, hogy a „Nőképző egylet“ eleintén a kezdet nehézségeivel lesz kénytelen küzdeni; itt az előítélet burjánát gyomlálgatni, amott néhány nőt önfentartás-módjaiban támogatni: lesznek működéseink első gyümölcsei. Ha azonban — mint hiszem — e hon leányai az ügyet, hozzá és hozzájuk méltó buzgósággal fogják felkarolni, és az ügy czélszerű kezeléséhez avatott tehetségek járulni: a kezdetben gyöngye csemete csakhamar terebélyes fává fog fejlődni, képes leend egész hazánk nőosztályát a nyomor és tudatlanság égető fájdalmaitól megmenteni, és nem fog egy emberi kor elmúlni, hogy az inségnek odavetett nők száma megfogy, és a családi jólét átalánosabb terjedelmet nyerend.

Áldás szálljon majdan mindazokra, kik erejük és tehetségük szerint hazánkban a nők ügyét lelkesedéssel és feláldozással segítendik sikeres eredményhez!

